

Mariia Iashchenko
Uniwersytet Opolski
E-mail: yashchenko_mariia@ukr.net

Korupcja polityczna – przegląd definicji zjawiska w myśli zachodnich i wschodnich badaczy i politologów / *Political corruption – a review of the phenomenon definition in the approach of western and eastern scholars*

Abstract

Presence of corruption in the structures of political authority is very disadvantageous for the state. Despite this political corruption is still very common. It is difficult to define the concept of corruption accurately, especially in the political field. The problem of political corruption is studied all over the world. Researchers do not agree on the definition of corruption, each of them describes this phenomenon in a different perspective. This article focuses on the phenomenon of political corruption. Here are presented different approaches to the definition of political corruption in western and eastern researchers and scholars.

Key words: political corruption, lobbying, bribery, political authority, political influence

WPROWADZENIE

Władza i korupcja są ze sobą często ściśle powiązane. W warunkach kiedy polityka zaczyna przekształcać się w przynoszący pieniądze biznes, zachowanie posiadających władzę i ich stosunek do rządu stają się kwestią kluczową dla procesów sprawowania władzy politycznej i dla funkcjonowania państwa w ogóle.

Zjawisko korupcji politycznej dotyczy politycznych klanów, elit, grup czy też poszczególnych osób pełniących obowiązki publiczne. Obecność korupcji i jej powszechne występowanie na wyższych szczeblach władzy państwowej sprawia, iż problem ten jest niezwykle niebezpieczny, zwłaszcza dla prawidłowego funkcjonowania państwa i społeczeństwa.

Formy korupcji politycznej mogą być różne, począwszy od lobbingu, po protekcjonizm czy handel państwowymi posadami. Do przejawów korupcji politycznej zaliczyć można także nepotyzm, różne formy przestępczości obecne w strukturach

władzy, jak np. kupowanie politycznych wpływów i głosów wyborców, nadużycia podczas kampanii wyborczych, bezprawne podejmowanie politycznych i ekonomicznych decyzji na korzyść poszczególnych grup, itp. (Niewmieżycki 2008: 123).

Priorytet w stawianiu interesów poszczególnych grup nad interesami ogółu społeczeństwa, realizacja określonych interesów przez podejmowanie politycznych decyzji, wysoki wskaźnik korupcji wśród urzędników – wszystko to w sposób poważny wpływa na osłabienie powagi państwa, co z kolei powoduje obniżenie poziomu konkurencyjności kraju na arenie międzynarodowej, a także zanikanie umiejętności odpowiedniego reagowania, zarówno na wewnętrzne, jak i zewnętrzne wyzwania.

KORUPCJA POLITYCZNA I JEJ UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-POLITYCZNE

Temat korupcji, zarówno rozumianej ogólnie, jak i dotyczącej sceny politycznej, w międzynarodowym dyskursie niezwykle żywy był pod koniec XX wieku. Wynikało to z faktu, iż właśnie w tym czasie częste stały się przypadki skandali korupcyjnych na najwyższych szczeblach struktur państwowych w wielu krajach świata¹. Warto więc w tym miejscu zastanowić się dlaczego korupcja jako narzędzie politycznego wpływu, pojawiła się na wyższych poziomach struktur rządowych właśnie na przełomie lat 80. i 90. XX wieku? Odpowiedź na to pytanie wydaje się być ściśle związana z powszechną tezą, iż we współczesnym świecie pojęcie władzy nie odnosi się już do siły czy potęgi militarnej, bowiem obecnie władza związana jest ściśle z potęgą finansową (Niewmieżycki 2008:124). W dobie rosnącego znaczenia zasobów finansowych dla uzyskania przewagi politycznej, punkt ciężkości z poszanowania wartości przenosi się coraz bardziej w stronę dążenia do osiągnięcia zysku.

Generalnie uważa się, że korupcja polityczna najwyższy poziom osiąga w krajach rozwijających się dlatego że społeczeństwa takich krajów mają bardzo słabe tradycje demokratyczne, brak w nich społecznej kontroli nad instytucjami władzy, co sprzyja rozprzestrzenianiu i upowszechnianiu się korupcji politycznej.

Jednak część teoretyków krytycznie odnosi się do takiego postrzegania zjawiska korupcji, sądząc, że jest ono zbyt powierzchowne (Kotkin i Szajo 2004:22). Znany ukraiński politolog G. Kochan w swoim artykule poświęconym zagadnieniu korupcji uważa, iż korupcja nie jest jak "choroba", na którą może zachorować zdrowe społeczeństwo. Należy bowiem mieć na uwadze fakt, że jest ona konsekwencją zjawisk i tendencji stale obecnych w polityce czy gospodarce, a także różnego rodzaju okoliczności związanych z procesami rozwoju państwa. W ten sposób, żadne państwo nie jest od niej zupełnie wolne (Kochan 2010:107). Zgodnie z tym podejściem kraje rozwinięte nie są wcale odporne na korupcję polityczną. Jedyne co w tej kwestii może odróżniać je od krajów rozwijających się to skala zjawisk o charakterze korupcyjnym, jak i poszczególne jej formy, które to wyznaczają stosunek państwa i społeczeństwa do zaistniałej sytuacji.

¹ W szczególności chodzi tutaj np. o wydarzenia, które doprowadziły do rewolt politycznych w Ghanie w 1981 roku i w Nigerii w 1983. Korupcja polityczna niezaprzeczalnie była także jedną z przyczyn spadku popularności rządu Filipin w 1986 r. Temat korupcji był poruszany również podczas wyborów prezydenckich w Meksyku w 1982 roku. Znany korupcyjny skandal (Mani pulite) miał miejsce również w 1992 roku we Włoszech.

Przy analizowaniu korupcji politycznej uwaga teoretyków zwykle skierowana jest na zagrożenie, jakie stanowi ona dla funkcjonowania państw demokratycznych lub dla rozwoju demokracji w państwach o słabych instytucjach demokratycznych. Rozszerzanie się korupcji politycznej stymuluje bowiem nihilizm prawny w społeczeństwie, spadek zaufania do systemu demokratycznego i wartości prawa. Korupcja prowadzi do degradacji państwowości, niszczy zaufanie do władzy i stawia pod znakiem zapytania legitymizację istniejącego rządu. Korupcja zagraża również stabilności prawnej, zasadom demokracji oraz prawom człowieka, osłabia zaufanie do władzy, przeszkadza w tworzeniu warunków uczciwej konkurencji, krępuje rozwój ekonomiczny, zagraża stabilności instytucji demokratycznych i moralnym zasadom światowej społeczności, zniekształca państwowy aparat władzy, narusza zasadę równości obywateli wobec prawa i wspiera finansowo przestępczość zorganizowaną (Malar 2011:107).

Wyżej wspomniany problem zdecydowanie dyskredytuje więc władzę państwową. Dlatego też instytucje państwowe i naukowe powinny w sposób szczególny skupić się na badaniu tej problematyki, gdyż może to pomóc nie tylko lepiej zrozumieć istotę korupcji politycznej, ale także przedsięwziąć odpowiednie środki potrzebne do zniwelowania przyczyn jej powstania.

DEFINICJA KORUPCJI POLITYCZNEJ W MYŚLI ZACHODNICH TEORETYKÓW

Przy definiowaniu korupcji politycznej w pierwszej kolejności należy odwołać się do doświadczenia zachodniej politologii, która osiągnęła wysokie wyniki w analizie zjawiska korupcji politycznej. Zagraniczni specjaliści już na początku XX wieku zgłębiali problematykę korupcji politycznej i sposoby jej przeciwdziałania, choć pierwsze badania nad korupcją nie były poświęcone bezpośrednio zjawisku korupcji politycznej, a jedynie rozważaniom nad różnymi aspektami korupcyjnej działalności w świecie polityki.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż na początku problem korupcji, jak i korupcji politycznej w szczególności rozpatrywany był w ramach podejścia moralistycznego, z założeniem, że korupcja polityczna w swej istocie jest zjawiskiem o charakterze negatywnym dotyczącym sfery społeczno-politycznej.

Bazą dla dalszych badań nad korupcją polityczną stały się prace amerykańskich politologów, twórców głównych koncepcji korupcji politycznej, tj. A. Heidenheimer, M. Johnston, V. Le Vine (Heidenheimer, Johnston i Le Vine 1989:449), C. Friederic (1989: 17-22), M. Philp (2002:42-43), a także włoskiej teoretyczki, która również jest badaczką korupcji – D. della Porta (Della Porta i Vannucci 2006:28), także ekonomisty D. Kaufmanna (1999: 1-60) oraz profesora jurysprudencji S. Rose-Ackermana (2004: 296) i innych.

W tym miejscu warto szczególnie skupić się na definicji korupcji politycznej autorstwa amerykańskiego profesora nauk politycznych A. Heidenheimera (Heidenheimer i Johnston 2009:1100), który zauważył, że wszystkie definicje korupcji po-

litycznej można podzielić na trzy podstawowe bloki:

- definicje związane ze służbą państwową;
- definicje, których podstawą jest rynek;
- definicje, których podstawą jest interes publiczny.

Prace zwolenników pierwszej grupy definicji², które zdecydowanie przeważają, dotyczą koncepcji służby państwowej i społecznych odchyłeń od norm prawnych, które są związane z zajmowaniem pewnych stanowisk publicznych.

Korupcja polityczna częściowo związana jest z aktem przyjęcia łapówki. W takim ujęciu pojęcie korupcji zawiera w sobie niewłaściwe wykorzystanie władzy jako skutek nastawienia na zysk własny, który określa się ekwiwalentem pieniężnym (Kochan 2008:176-177).

W opinii amerykańskiego politologa J. Nye, pod pojęciem korupcji politycznej rozumieć należy takie zachowanie danej osoby, która swoje oficjalne obowiązki, związane z pełnieniem funkcji państwowej (uzyskanej z wyboru, bądź z nadania) stawia na drugim planie i pracuje z nastawieniem na osiągnięcie korzyści własnej (osobistej, własnej rodziny, własnych znajomych) w celu wzbogacenia się bądź otrzymania korzystnej (dla jej osobistego interesu) przewagi w określonych sprawach (Kochan 2008: 176-177).

Koncepcja korupcji rozpatrywanej w kategoriach rynkowych tzw. podaży i popytu w korupcyjnej wymianie przewiduje z kolei definicje, których podstawą są zasady ekonomiczne. Przedstawiciele drugiej definicji, która powiązana jest z sytuacją na rynku, uważają że korupcja polityczna pojawia się wtedy, kiedy posada urzędników pozwala im bezpośrednio na zwielokrotnienie własnych zysków, albo też umożliwienie osiągnięcia zysków innym zainteresowanym. Za uwzględnieniem tych ostatnich opowiada się V. Klaveren – emerytowany profesor historii gospodarki na Uniwersytecie Frankfurckim – akcentując tym samym, że: „skorumpowany pracownik państwowy traktuje swoje miejsce pracy jako biznes lub możliwość dochodu, który będzie próbował maksymalizować... Rozmiar zysku jest w tym przypadku zależny od sytuacji na rynku” (Kochan 2008: 176-177).

Najmniejsza, trzecia grupa teoretyków twierdzi, że to *interes publiczny* jest niezbędny do tego, aby móc określić sedno pojęcia korupcji. Według C. Friedericha, amerykańskiego politologa korupcja polityczna ma miejsce wówczas, kiedy osoba będąca w posiadaniu władzy, dopuszcza się pewnych niedozwolonych (z punktu widzenia interesu państwowego) działań: np. funkcjonariusze publiczni otrzymują (w sposób nielegalny) pieniądze lub inne wynagrodzenie, w odpowiedzi na co udzielają pomocy w realizacji określonej usługi temu, kto dokonał „zapłaty”, wyrządzając w ten sposób szkodę państwowym i prywatnym interesom (C. Friederic 2009: 15-24).

2 Klasycznymi wyznawcami pierwszej definicji, która oparta jest na wiodącej roli państwowej w podejściu do procesów o charakterze korupcyjnym, są specjaliści z zakresu międzynarodowego prawa karnego oraz polityki, tacy jak: D. Bayley, M. Johnston oraz amerykański politolog i pracownik administracji J. Nye.

W badaniach zachodnich spotkać można jeszcze inną definicję korupcji politycznej, zgodnie z którą jest to: „każda transakcja pomiędzy podmiotami prywatnego i publicznego sektora, w której dobra wspólne, w sposób bezprawny przekształcone zostają w korzyści prywatne” (*Polityczna korupcja...* 2009:3). Międzynarodowa organizacja zajmująca się problemami nadużyć o charakterze korupcyjnym, Transparency International, definiuje natomiast korupcję polityczną jako: „nadużycie władzy dla własnych potrzeb” (*Polityczna korupcja...* 2009:3).

Dokonując syntezy powyższych podejść można dojść do wniosku, że elementem wspólnym dla każdej z przytoczonych definicji korupcji jest kwestia korzyści osoby dopuszczającej się pewnych nadużyć (a także do owych nadużyć nakłaniającej), jak również wynikające z tego straty dla osób, mających związek z tą sytuacją.

Korupcja polityczna w badaniach rosyjskich

Korupcja polityczna jako niezależne zjawisko o charakterze polityczno-prawnym i społecznym analizowana jest również przez badaczy rosyjskich. Przy czym warto zwrócić uwagę na fakt, że rosyjskie badania w zakresie analizy działań korupcyjnych są mało precyzyjne ponieważ przez wiele lat analizowanie tego rodzaju przestępczości było w Rosji zabronione. Dość znamienny jest tu chociażby fakt, że samo pojęcie korupcji w środowisku badaczy rosyjskich pojawiło się dopiero w 1993 roku. Co prawda, ilość publikacji dotyczących korupcji na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat znacznie się zwiększyła, lecz mimo to sam problem korupcji został przy tym stosunkowo słabo zbadany i podejście do korupcji jako takiej w większości nadal opiera się na doświadczeniu zachodnich politologów.

Rosyjski specjalista z dziedziny politologii S. Pszyzowa wiąże rozumienie korupcji politycznej z finansowaniem działalności partii politycznych (w tym także ich kampanii wyborczych) przez osoby prywatne i podmioty prowadzące działalność ekonomiczną (np. korporacje). Zależni od takiego rodzaju finansowania, aktorzy polityczni chcąc się odplacić swoim sponsorom, świadczą im różnego rodzaju przysługi, na co mogą sobie pozwolić dzięki swojemu położeniu w organach władzy (Przyzowa 2003:34).

Rosyjski politolog S. Denisow rozpatrując problem kontroli władzy państwowej nad redukcją korupcji wysuwa twierdzenie, iż korupcja polityczna jest jednym z przejawów rozgraniczania aparatu władzy od społeczeństwa. Pozwala ona bowiem wykorzystywać mechanizmy państwowe przy realizacji interesów służbowych osób prywatnych, a także interesów pewnych grup. Badacz ten zwraca także uwagę na skutki bezprawnego finansowania partii przez przedsiębiorców i grupy przestępcze, co skutkuje uzyskiwaniem posad w strukturach państwowego aparatu władzy. Urzędnicy przestają więc pracować dla ogółu społeczeństwa, a zaczynają wspierać te gałęzie gospodarki czy przedsiębiorstwa, które pozwalają im na dalsze czerpanie korzyści finansowych (Denisow 2002:11).

Przedstawione powyżej definicje korupcji politycznej są często przywoływane przez zachodnich badaczy poruszających kwestię tzw. pieniądza politycznego czy kartelizacji państwa przez partię rządzącą. Jednak wadą we wszystkich tych podej-

ściach jest nadmiar badań empirycznych nad konceptualizacją i opisem zjawiska korupcji politycznej, a także zawężenie pola badawczego wyłącznie do analizy korupcji podczas kampanii wyborczej.

Znany rosyjski politolog P. Kabanow opracował własną autorską koncepcję korupcji politycznej, którą badacz ten rozumie jako odrębne zjawisko społeczne. Jego zdaniem jest to szczególnie rodzaj nadużywania władzy dla osiągnięcia politycznych celów. Kabanow uważa, że korupcja polityczna powiązana jest z dokonywaniem przez osoby dysponujące władzą państwową działań o charakterze kryminalno-karnym, skierowanych przeciw politycznym konkurentom, w celu wstrzymania czy zmiany kierunku ich politycznej działalności, albo też utrzymania dla siebie czy grupy swoich zwolenników stanowisk państwowych. Wiąże się to także z udzieleniem finansowej, materialnej czy innej pomocy, przy wykorzystaniu swojego stanowiska służbowego, co stoi w sprzeczności z interesem społeczeństwa jako ogółu (Kabanow 1998:74).

Inny specjalista z dziedziny prawa W. Szabalin rozumienie korupcji politycznej sprowadza do tego, że jej podstawą jest nieoficjalna wymiana zasobów (na przykład umożliwianie kontroli gospodarki państwowej, uchwalanie prawa na korzyść innych struktur w zamian za udzielenie politycznego wsparcia albo nadanie osobistych dóbr materialnych) między władzą i innymi zainteresowanymi strukturami społecznymi, które są wykorzystywane przez elity do osiągnięcia partykularnych politycznych celów (Szabalin 1994:46).

Znany rosyjski kryminolog profesor D. Szestakow określa natomiast korupcję polityczną jako rodzaj działalności przestępczej, powstałej w wyniku nielegalnego nabywania, umacniania, podziału i utraty władzy państwowej, spowodowanych łapówkarstwem i przekupstwem poszczególnych podmiotów władzy, dokonywanymi w celu osiągnięcia określonych politycznych celów, nadużycia władzy np. w celu finansowego wspierania politycznej działalności (Szestakow 2001:18).

Z kolei inny badacz polityki profesor W. Luneew wniosku dochodzi do wniosku, że polityczna (elitarna) korupcja cechuje się wysokim społecznym położeniem podmiotów jej się dopuszczających, wyrafinowanym sposobem ich działań, ogromną materialną, fizyczną i moralną stratą, a także pobłażliwym stosunkiem władz do tej grupy przestępców (Luneew 2000:99).

Współczesny specjalista z dziedziny politologii R. Otinaszwili dzieli korupcję na dużą (np. korupcja polityczna) i małą (drobna korupcja). Korupcja polityczna jest według niego związana z wielkimi pieniędzmi i dużym ryzykiem, przez co odbywa się w specyficznych, można rzec – poufnych warunkach. Charakteryzuje się ona wysokim położeniem społecznym podmiotu naruszającego prawo, i różni się od zjawiska ogólnie rozumianego jedynie poziomem sprzedajności – gdyż dotyczy wyższych szczebli władzy (Otinaszwili 2001:188).

Widać zatem, że choć w ostatnim czasie przeprowadzane są szczegółowe badania problemu korupcji politycznej, to jednak badacze wciąż nie są zgodni co do celów owych badań, jak również charakterystycznych cech czy kryteriów samego pojęcia.

Korupcja polityczna w myśli badaczy ukraińskich

Opisując studia nad problematyką korupcji politycznej na Ukrainie można dojść do konstatacji, iż zakres badań empirycznych nad korupcją polityczną znacznie przeważa nad studiami teoretycznymi, a czasem nawet brak zupełnie podejścia teoretycznego czy uzasadnienia dla przeprowadzanych badań. Przy czym, biorąc pod uwagę fakt, iż zagraniczni teoretycy badają korupcję już od wielu dziesięcioleci, dojść można także do wniosku, że skupienie uwagi ukraińskich naukowców na problemie korupcji politycznej jest zjawiskiem stosunkowo nowym.

Na Ukrainie termin *korupcja polityczna* trafił do leksykonu politologicznego w latach 2006-2009, które to charakteryzowały się nasileniem konfliktów politycznych na wyższych szczeblach władzy, a także ostrymi kryzysami politycznymi. Ukraiński polityk S. Miszczenko charakteryzuje korupcję polityczną jako specyficzną formę walki o władzę, w której dominują nie polityczne interesy wszystkich grup społecznych, lecz wielomilionowe łapówki i inne formy sprzedajności niektórych polityków czy partii. Według jego określenia korupcja polityczna to proces zamiany zasobów administracyjnych w polityczny i ekonomiczny kapitał, a ten z kolei we władzę. Przy czym elity, otrzymując wsparcie polityczne, świadomie nie pozwalają na kształtowanie się instytucji zapewniania politycznej konkurencji, co doprowadza do sytuacji, kiedy korupcja zaczyna stawać się mechanizmem realnie wpływającym na regulację interesów politycznych różnych grup społecznych (Miszczenko 2007:4-5).

Wielu ukraińskich teoretyków większą uwagę przywiązuje do komponentu politycznego, traktując korupcję polityczną jako całokształt czynników, różniących się charakterem i poziomem społecznego niebezpieczeństwa, które przyczyniają się do osiągnięcia partykularnych politycznych celów (aby można było mówić o korupcji, owe osobiste cele powinny mieć priorytet nad innymi) (Grynczak 2011:15-19). Młody ukraiński badacz w dziedzinie prawa, M. Melnik, doszedł do wniosku, że: „polityczna korupcja – nadużywanie osób posiadających władzę polityczną (takich jak polityczni i państwowi przywódcy, publiczni pracownicy wyższego poziomu) zorientowana jest na osiągnięcie politycznych wpływów (takich jak utrzymanie i umocnienie władzy, zwiększenie uprawnień) w celu wzbogacenia się” (Melnik 2004:67-72). Przy czym Melnik zaznaczył, że definiowanie politycznej korupcji ma sens tylko z punktu widzenia rozumienia jej jako zjawiska społeczno-politycznego szczególnego rodzaju.

Pracownicy Ukraińskiego Centrum Ekonomicznych i Politycznych Badań im. Razumkova wystąpili z własnym tłumaczeniem terminu *korupcja polityczna* stwierdzając z kolei, że: „jest ona nielegalnym wykorzystaniem przez uczestników procesu politycznego ich możliwości prawnych, w celu realizacji grupowych bądź partykularnych zysków”. Przy czym, zyski te mogą mieć różnorodny charakter – poczynając od materialnych, a kończąc na symbolicznych (władza dla władzy, prestiż społeczny itd.) (*Polityczna korupcja...* 2009:7).

Widać zatem, że istnieje przepaść pomiędzy stanem badań nad korupcją polityczną w badaniach ukraińskich, a zagranicznych. Opóźnienie ukraińskiej nauki w tym zakresie wymaga rzetelnej uwagi, jak również pogłębionej analizy i systematyzacji badań naukowych.

PODSUMOWANIE

Na Zachodzie badania problematyki związanej z korupcją polityczną są zdecydowanie bardziej rozpowszechnione aniżeli na terenie krajów WNP, które to opierają się głównie na doświadczeniu swoich zachodnich kolegów. Przedstawione w niniejszej pracy propozycje badaczy z różnych krajów odnoszące się do pojęcia korupcji politycznej, to jednak tylko część poglądów i rozważań w tym temacie.

Analiza różnorodnych podejść do korupcji politycznej pokazuje, że teoretycy wyrażają niezwykle szeroką gamę przemyśleń i twierdzeń odnoszących się do sedna tego zjawiska. Przy czym, opisy te są niekiedy niezwykle ogólne, nie dość wyraźnie sformułowane i nie oddają właściwie istoty problemu. Korupcja polityczna jest pojęciem na tyle wieloznacznym, że spory pomiędzy różnymi teoretykami, a także przedstawicielami różnych narodowości czy dyscyplin naukowych odnośnie tego co należy przyjąć za jej podstawę trwają niezmiennie od wielu lat.

W literaturze spotykamy rozmaite terminy stosowane dla opisu zjawiska korupcji politycznej albo poszczególnych jej przejawów, jak na przykład – polityczny aspekt korupcji, korupcja w polityce, korupcja podczas podejmowania politycznych decyzji, korupcja podczas kampanii wyborczych i tym podobne. Wynikiem niezgodności przy tworzeniu tych klasyfikacji jest mnogość definicji korupcji politycznej, a także stałe pojawianie się nowych ujęć.

Nie zważając na rozbieżności w definicjach korupcji politycznej, wszyscy badacze zgadzają się jednak co do tego, że korupcja polityczna w swej istocie jest działalnością o charakterze przestępczym, istniejącą w obrębie polityki albo władzy państwowej, polegającą na nadużywaniu przez funkcjonariuszy publicznych powierzonych im uprawnień i możliwości, w celu osiągnięcia osobistych albo grupowych interesów (korzyści finansowych, itp.).

Wydaje się zatem, że generalnie terminu korupcja polityczna używa się, aby określić nieuprawnioną działalność osób, związaną z władzą polityczną, która jest skierowana na osiągnięcie politycznych i osobistych celów (zarówno materialnych, jak i niematerialnych), a także korzyści, przy wykorzystaniu swojego służbowego stanowiska.

Biorąc pod uwagę permanentną transformację zjawiska, jakim jest korupcja polityczna, pojawianie się jej nowych form i rodzajów, należy także podkreślić, iż istnieje potrzeba stałej aktualizacji badań w zakresie tej problematyki. Pogłębione analizowanie tego problemu powinno zatem leżeć w powszechnym interesie. Analiza istniejących definicji, a także poszerzanie wiedzy o poszczególnych elementach składowych pojęcia korupcji powinno mieć przy tym wymiar zarówno teoretyczny, jak i praktyczny.

W wymiarze teoretycznym należy dążyć do opracowania precyzyjnego opisu dotyczącego mechanizmów korupcji politycznej, w praktycznym z kolei – do uzyskania możliwości wypracowania nowych rozwiązań, które stać się mogą podstawą strategii antykorupcyjnej. Ten ostatni jest szczególnie ważny, ponieważ przy braku odpowiednich rozwiązań praktycznych, walka z korupcją polityczną będzie mieć jedynie charakter deklaracyjny. Zrozumienie problemu, i zdefiniowanie pojęcia korupcji politycznej pozwala natomiast, jeśli nawet nie całkowicie ją zlikwidować,

to przynajmniej maksymalnie zmniejszyć jej przejawy i szkodliwość, a także stworzyć skuteczne mechanizmy jej zwalczania.

LITERATURA:

1. Della Porta D., Vannucci A., Brudni oborudky: uczasnyky, resursy ta mechanizmy politycznoi korupciji, Kijów 2006.
2. Denisow S., Formirowanie kontrolnoj wetwi gosudarstwennoj vlasti i ograniczenie korrupcii, „Gosudarstwo i prawo”, nr 3, 2002, s.11.
3. Grynczak O., Ukrainśka polityczna korupcija: charakterni osoblywosti, „Derżawa ta regiony”, nr 3, 2011, s.15-19.
4. Friederich C., Corruption Concepts in Historical Perspective, w: Political Corruption: A Handbook, red., A. Heidenheimer, M. Johnston, V. Le Vine, New Jersey, New Brunswick 1989.
5. Friedrich C., Corruption Concepts in Historical Perspective, Political Corruption: Concepts and Contexts, New Jersey 2009.
6. Heidenheimer A., Johnston M., Le Vine V., Political Corruption: A Handbook, New Jersey, New Brunswick, 1989.
7. Heidenheimer A., Johnston M., Political Corruption: Concepts and Contexts, New Jersey 2009.
8. Kabanow P., Politiczeskaja korrupcyja w Rosii: kriminologiczeskaja charakteristika i mery sderżanija, Niżnekamsk 1998.
9. Kaufmann D. Governance Matters, „World Bank Policy Research Working Paper”, nr 2196, 1999, s. 1–60.
10. Kochan G., Polityczna korupcija jak naslidok konfliktu miz derżawoju ta suspilstwom, „Naukowi zapyski”, nr 42, 2008, s.173-181.
11. Kochan G., Teoretyko-metodologiczni pidchody do wywczennia politycznoi korupcii, „Suczasná ukraińśka polityka. Polityka i politology pro nei”, nr 19, 2010, s.104-113.
12. Kotkin S., Szajo A., Polityczna korupcija perechidnoi doby. Skeptycznyj poglad, Kijów 2004.
13. Luneew W., Korrupcija: politiczeskije, ekonomiczeskije, organizacionnyje i prawowyje problemy, „Gosudarstwo i prawo”, nr 4, 2000, s.99-111.
14. Malar G., Polityczna korupcija jak samostijnyj wyd korupcijnych prawoporuszeń, „Mytna sprawa”, nr 5, 2011, s.106-111.
15. Melnyk M., Polityczna korupcija: sutniśt, czynnnyky, zasoby protydii, „Nacionalna bezpeka i oborona”, nr 7, 2009, s.67-72.
16. Miszczenko S., Polityczna korupcija: ukraińśki diagnoz, „Prawowyj tyżdeń”, nr 7, 2007, s.4-5.
17. Niewmieżycki E., Polityczna korupcija: sutniśt, zmist, mechanizmy protydii, „Prawo Ukrainy”, nr 7, 2008, s.123-130.
18. Otinaszwili R., Dwa puti, dwa wybora, „Obszczestwennyje nauki i sobremennost”, nr 3, 2001, s.188-191.
19. Polityczna korupcija w Ukraini: subjekty, projawy, problemy protydii, „Nacionalna bezpeka i oborona”, nr 7, 2009, s.1-67.
20. Przyzowa S., Finanskirowanie politiczeskogo rynku: teoreticzeskije aspekty prakticzeskich problem, „Gosudarstwo i prawo”, nr 2, 2003, s.34.
21. Rose-Ackerman S., Korupcija ta uriaduwannia: pryčyny, naslodky, zminy, Kijów 2004.
22. Szabalin W., Politika i prestupnośt, „Gosudarstwo i prawo”, nr 4, 1994, s.43-47.
23. Szestakow D., Politiczeskaja kriminologia – formirujuszczaja otrasl znanij, (w:) Politiczeskij režim i prestupnośt, pod red. Burlakowa W., SPb 2001, s.18-21.